

Tannlege og forfatter – eller omvendt

Av tannlege Nils Jacobsen

ALAA AL ASWANY • Mange av oss har gjort seg den tanke at en litterær fremstilling av et politisk tema kan gi dypere innsikt enn en kildesikker dokumentar. Slik er det med romanen «Yacoubian-bygningen» som ble skrevet av den egyptiske tannlegen Alaa Al Aswany for 10 år siden. Som mange vil huske handler den om det mangeartede galleriet av mennesker som bor i denne gamle og i sin tid fornemme herskapsbygningen midt i Kairo. Bygningen eksisterer den dag i dag, men de velstående beboerne forsvant allerede på 50-tallet.

I boken finnes den korrupte forretningsmannen, kvinner som blir utnyttet og trakassert, homofile som lever ut sin legning i det skjulte og forfulgte koptere som snor seg frem ved tuskhandel – alt sammen i et miljø som gjennomsyres av dobbeltmoral og hykleri. Best husker man kanskje vaktmester-sønnen, som er flink på skolen og har som høyeste ønske å bli politimann. Men under opptaksintervjuet blir han spurt om sin familiebakgrunn, og all

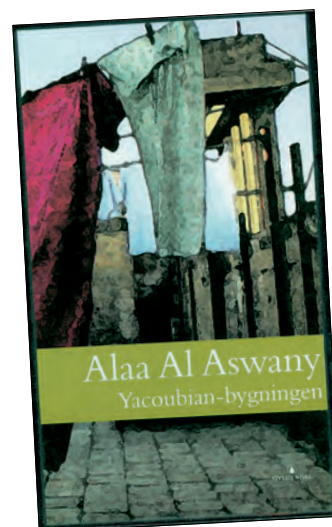
verdens kvalifikasjoner holder ikke med dette opphavet. Så blir han i stedet fanget opp av islamister og får opplæring i terrorisme. Ingen lesere er i tvil om at romanen er å betrakte som et miniatyrbilde av det undertrykkende politiske og religiøse systemet i landet.

Al Aswany er født i 1957, fikk sin tannle-

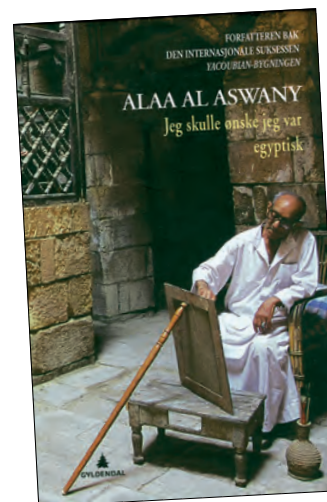
geutdannelse i Chicago og ble der noen år etterpå.

Men han ville hjem og opprettet praksis nettopp i Yacoubinan-bygningen. «Jeg bestemte meg for å bruke alle krefter til å bli forfatter, samtidig som jeg tjente til livets opphold som tannlege» skriver han. Nå har han flyttet kontoret, men driver fortsatt praksis, fordi, som han sier i et intervju med BBC: «Det gir meg anledning til å treffe og observere alle slags mennesker». Det egyptiske eksilmiljøet i universitetskretser er tema i romanen «Chicago», som kom ut i 2007. Her skildres hvordan nedarvede religiøse bindinger og den hjemlige maktelitens korrupte fangarmer gjør seg gjeldende også her. Ingenting går de lokale representantene for hjemlandets stat og religion hus forbi.

Man kan lure på hvordan denne forfatteren har sluppet unna med sin samfunnskritikk. Det var da heller ikke lett før den internasjonale suksessen. Hans første novellesamling møtte store vanskeligheter med å bli publisert i Egypt fordi en av karakterene var «En ung, velutdannet og frustrert mann som lider under tyranniet, korrupsjonen og hykleriet i det egyptiske samfunn og sammenholder dette med den statlige propagandaen som glorifiserer Egypts storhet og mange tusenårige sivilisasjon». Dette skriver Al Aswany i forordet til boken, som nå er kommet på norsk under tittelen: «Jeg skulle ønske jeg var egyptisk». Tittelen er nok en ironisering av et høystemt utsagn av den gamle landsfaderen Mustafa Kemal: «If I weren't Egyptian, I would want to be Egyptian».

Det er både skremmende og underholdende å lese om Aswanys møte med den offisielle organisasjonen som sto for godkjenning av bokutgivelser. Han forsøkte å ta en Aslaug Haga, som slapp unna med sin nøkkelroman her hjemme ved å si at det var tale om akkurat det, en roman. Men for Al Aswany hjalp det ikke å hevde at det var den oppdiktede personen og ikke han selv som hadde slike samfunnskritiske synspunkter. Etter mye om og men måtte han betale selv for å få utgitt boken. Problemet var at etterspørselen langt overskred de beskjedne 300 eksemplarer han fikk trykket opp.

Al Aswany ble tidlig medlem av Kefaya (Nok!), en grasrotorganisasjon som ble startet for å forhindre at Mubarak sønn Gamal skulle bli satt på som etterfølger i likhet med Bashir Assad i Syria. Nå blir han lagt merke til også i vårt hjørne av verden. Åsne Seierstad intervjuet ham for Morgenbladet i fjor høst. Han er også inkludert i en liste på de 500 mest innflytelsesrike muslimer i verden. Men han går neppe rundt med noe bønnearr i pannen.

Ikke alt Al Aswany skriver blir oversatt. Foruten en strøm av avisartikler er det snakk om megetsigende titler som: «Hvorfor gjør ikke egypterne opprør?» fra 2010 og «Fortjener vi demokrati?» fra 2011. Nå på vårparten 2012 er skuffelsen stor blant de liberale over at revolusjonen er highjacket av de islamiske partiene. En god del egyptere holder pusten sammen med andre arabere mens de venter på hva islamistene bestemmer seg for. For de av oss med interesse for dette landet blir vår kollega Al Aswanys fremtidige kommentarer av særlig interesse. Mellomtiden er hans forfatterskap en god inngangsport for å forstå bakgrunnen for det som skjer.

TORGEIR LANGEVOLD BILSTAD •

Også på vår hjemlige arena hender det av og til at kolleger får utgitt skjønnlitterære bøker. Jeg tillater meg å trekke frem Torgeir Bilstad, opprinnelig fra Rogaland, men bosatt i Moelv, der han

drev praksis i mange år. Han var student ved gamle Tannlegehøgskolen allerede på den tiden Al Aswany kom til verden. Bilstad er ingen politiske aktivist, men holder seg til nære forhold og følelsesliv. Han har skrevet både dikt og prosa. I 1979 og 1989 kom det ut diktsamlinger med titlene «Mitt vegvillige hjarte» og «Katedralen», og i 2005 gav han ut romanen «Før frostnettene – ein dag i Guri og Jakob sitt liv». Den handler om stusselige trivialiteter i et eldre ektepars liv på Sørvestlandet, der minner og virkelighet går i ett. De har en tannlegesønn «austpå», noe som muligens kan tolkes som en viss familiebakgrunn for forfatterens temavalg. Boken måtte utgis på eget forlag, men, som Bilstad selv sier, på pur faenskap betalte han de 8 000 kronene det kostet å få den vurdert av Kulturrådet og fikk den godkjent under innkjøpsordningen! Ingen dårlig prestasjon når man tar i betraktning det mylderet av forfattere som forlagene slipper på markedet hvert år.

I 2010 fikk så Bilstad utgitt romanen «Vekslande vindar» på Snøfugl forlag, og også denne godkjent av Kulturrådet. Det betyr i praksis at bøkene finns på bibliotekene. Denne boken er spesielt interessant for mange av oss fordi den skildrer miljøet fra gamle Tannlegehøgskolen. Beretningen derfra er både til å kjenne igjen og til å forundre seg over, men kollega Bilstad må få slippe noen litterær analyse fra en gammel

studiekamerat. Det er likevel fristende å nevne at språket i bøkene hans er basert på et verneverdig nynorsk med basis i forfatterens sørvestlige dialekt, noe som av og til setter betydelige krav til leserens språklige fantasi. Men faktisk en ganske artig utfordring! «Vekslande vindar» omfatter ellers både selvbiografiske trekk og diktning med islett av natur og mystisisme.

Disse to tannlegene stiller i hver sin divisjon, men har det til felles at de ikke ønsker at odontologien skal ta all plass i livet. «Dessuten var det visst noko frustrerande å driva som tannlege» sier gamle Guri om sønnen sin i «Før frostnettene». Bilstads forfatterskap må passe godt inn blant de forskjelligartede kulturelle aktiviteter som kolleger driver med, slik det ofte kommer til uttrykk i Tidendes sommernummer.

La meg til slutt sitere en stemning fra hans første diktsamling:

VENTING

*Ei kråke sit nedpå hamninga
og snur ei innturka kumokke.*

*Eg sit på terassen og nyt
kaffien med noko attåt.*

*Me sender kvarandre likesæle blikk,
medan me ventar
at noko skal skje -*

